

Οι ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις.

Ειδικές – Ενδοιαστικές - Πλάγιες Ερωτηματικές - Αναφορικές

Ονομάζονται έτσι όσες λειτουργούν συντακτικά σαν ονόματα, δηλαδή έχουν συντακτική θέση την οποία μπορεί να καταλάβει ένα όνομα. Πιο συγκεκριμένα, οι ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις μπορεί να λειτουργούν ως:

- ✓ **Αντικείμενο** σε προσωπικά ρήματα,
π.χ. Λέγω ότι πολλάί καί καλάί ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας.
- ✓ **Υποκείμενο** σε απρόσωπα ρήματα ή σε απρόσωπες εκφράσεις,
π.χ. Φόβος ἐστί μή ἡττηθῶμεν.
- ✓ **Επεξήγηση**, κυρίως σε ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας που προηγείται,
π.χ. Τοῦτο ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τό συνέχον τήν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστί.

Εἶδη ονοματικῶν δευτερευουσῶν προτάσεων.

Οι ονοματικές προτάσεις διακρίνονται σε τέσσερα είδη:

1. Ειδικές

Εισάγονται με τους ειδικούς συνδέσμους **ὅτι** (όταν το περιεχόμενό τους είναι αντικειμενικό, πραγματικό) ή **ὡς** (όταν το περιεχόμενό τους είναι υποκειμενικό ή ψευδές).

π.χ. Οἱ Ἀσσύριοι ἴσασιν (= γνωρίζουν) ὅτι (= ὅτι πράγματι) ἱππικόν στρατεύμα ἐν νυκτί ταραχῶδές ἐστί καί δύσρηστον.

Πειρῶνται πείθειν ὑμᾶς ὡς (= ὅτι τάχα) δυνατός εἰμι.

Εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν: λέω (λεκτικά), γνωρίζω (γνωστικά), αισθάνομαι (αισθητικά), δείχνω (δείξεως) κ.ά.

Εκφέρονται με οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και με ευκτική (συνήθως όταν εξαρτώνται από ρήματα ιστορικού χρόνου) η οποία ονομάζεται ευκτική του πλανίου λόγου.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑ

π.χ. Καί κατηγοροῦσι αὐτόν ὡς πολλὰς ἀρχὰς ἤρξεν (οριστική, πραγματικό περιεχόμενο).
Δῆλόν ἐστιν ὅτι οὐκ ἂν προὔλεγεν, εἰ μὴ ἀληθεύσειν (= ὅτι θα βγει αληθινός) ἐπίστευε (δυν.
οριστική, αντίθετο του πραγματικού).

Ὅτι βούλοισθε ἂν τὴν ἀρχὴν, ἣν πρότερον ἐκέκτησθε, ἀναλαβεῖν πάντες ἐπιστάμεθα (δυν.
ευκτική, περιεχόμενο δυνατό στο παρόν και στο μέλλον).

Σχεδόν ἐγίνωσκον ὅτι εἶη που πλησίον τό στρατεύμα τῶν πολεμίων (ευκτική πλαγίου λόγου,
εξάρτηση από ιστορικό χρόνο)

2. Ενδοιαστικές

Εισάγονται με τους ενδοιαστικούς συνδέσμους μή (= μήπως), όταν δηλώνεται φόβος μήπως συμβεί κάτι ανεπιθύμητο, και μη οὐ (= μήπως δεν), όταν δηλώνεται φόβος μήπως δε συμβεί κάτι επιθυμητό.

π.χ. Ὅκνῶ (= φοβάμαι) μή μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται.

Δέδοικα μή οὐκ ἔχω ταύτην τήν σοφίαν.

Εξαρτώνται από ρήματα που δείχνουν φόβο, δισταγμό ή μέριμνα.

Εκφέρονται με: υποτακτική (κυρίως), με οριστική και με ευκτική του πλαγίου λόγου (συνήθως όταν εξαρτώνται από ρήματα ιστορικού χρόνου).

π.χ. Φοβοῦμαι μή ἡττηθῶμεν (υποτακτική, ενδεχόμενος φόβος).

Νῦν δέ φοβούμεθα μή ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως έχουμε αποτύχει και στα δύο), (οριστική, γιατί ο φόβος είναι πραγματικός).

Οἱ δέ πολέμοι δέισαντες (= επειδή φοβήθηκαν) μή ἀλοῖεν (= συλληφθούν) ἐτρέποντο (ευκτική πλαγίου λόγου, εξάρτηση από ιστορικό χρόνο).

3. Πλάγιες ερωτηματικές

Είναι, κυρίως, ερωτήσεις που μας μεταφέρονται σε πλάγιο λόγο. Διακρίνονται σε ολικής άγνοιας, στις οποίες η απάντηση είναι «ναι» ή «όχι» και μερικής άγνοιας, με τις οποίες ζητάει κανείς μια ειδικότερη λεπτομέρεια (π.χ. ποιος, πού, γιατί, πόσο).

Εισάγονται με ερωτηματικές και αναφορικές αντωνυμίες και με τα αντίστοιχα επιρρηματα, όταν είναι μερικής άγνοιας, και με το ερωτηματικό μόριο εἰ, όταν είναι ολικής άγνοιας.

π.χ. Ἐπισκεψώμεθα (= ας εξετάσουμε) εἰ ὁ ἄριστος εὐδαιμονέστατος καὶ ὁ κάκιστος ἀθλιώτατός ἐστιν (πλ. ερωτηματική πρόταση ολικής άγνοιας, εισαγωγή με το ερωτηματικό μόριο εἰ).

Σκέψασθε πῶς ἐπὶ τῶν προγόνων ταῦτα εἶχε (πλ. ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, εισαγωγή με το ερωτηματικό επίρρημα πῶς).

Ἐπιμηθεὺς ἠπόρει ὄ,τι χρῆσαιτο (= δεν ήξερε τι να κάνει, πλ. ερωτηματική πρόταση μερικής άγνοιας, εισαγωγή με την αναφορική αντωνυμία ὄ,τι).

Εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν: ρωτώ, απορώ, γνωρίζω, ερευνώ, εξετάζω, δείχνω, φροντίζω, προσπαθώ, λέω, δηλώνω κ.ά.

Εκφέρονται με: οριστική υποτακτική (απορηματική*), δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και με ευκτική του πлагίου λόγου (συνήθως όταν εξαρτώνται από ρήματα ιστορικού χρόνου).

π.χ. Ἀπορῶ εἰ διδασκόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ (οριστική, πραγματικό περιεχόμενο).

Οὐκ ἔχω ὄ,τι ἀποκρίνωμαι (υποτακτική που δηλώνει απορία).

Ἦροντο εἰ τύχοιεν ἄν (= ρώτησαν αν θα μπορούσαν να κάνουν) εἰρήνης (δυν. ευκτική, περιεχόμενο δυνατό στο παρόν και στο μέλλον).

Ἐπεὶ δέ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί βούλοιντο (ευκτική πлагίου λόγου, εξάρτηση από ιστορικό χρόνο).

* απορηματική είναι η υποτακτική που χρησιμοποιείται κυρίως σε ερωτηματικές προτάσεις, πλάγιες η ευθείες, και δηλώνει απορία· μεταφράζεται: να + ρήμα.

π.χ. Οὐκ ἔχω ὄ,τι ἀποκρίνωμαι (= Δεν ξέρω τι να απαντήσω).

4. Ονοματικές αναφορικές

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι αναφορικές προτάσεις που χρησιμοποιούνται στη θέση ουσιαστικού, επιθέτου ή αντωνυμίας και λειτουργούν ως υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο ή ονοματικός προσδιορισμός (ομοιόπτωτος ή ετερόπτωτος).

π.χ. Κῦρος δέ ἔχων οὖς εἴρηκα, ὠρμάτο ἀπό Σάρδεων (η αναφορική πρόταση οὖς εἴρηκα είναι αντικείμενο στη μετοχή ἔχων της κύριας πρότασης).

Ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὅς τα πάνθ' ὀρᾷ (η αναφορική πρόταση ὅς τά πάνθ' ὀρᾷ λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός στο υποκείμενο της κύριας πρότασης ὀφθαλμός).

Εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες.

Εκφέρονται με οριστική, υποτακτική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική.

π.χ. Οὗτός ἐστιν ὅς ἀπέκτεινε τούς στρατηγούς (οριστική, πραγματικό περιεχόμενο).

Εἰς καλόν ἡμῖν Ἄνυτος ὄδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως (= πάνω στην ώρα ήρθε και κάθισε κοντά μας αυτός εδώ ο Ἄνυτος, τον οποίο ας κάνουμε σύντροφο στην αναζήτησή μας) (υποτακτική που δηλώνει προτροπή).